

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 หมวดที่ 3 (แนวนโยบายการศึกษา) และพระราชบัญญัติปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2542 กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งสำคัญ ที่ต้องส่งเสริมให้คนไทยได้เรียนรู้ เพราะภาษาอังกฤษจำเป็นสำหรับการติดต่อในโลก ปัจจุบัน แต่โดยทั่วไปแล้ว เมื่อมีการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ก็ย่อมต้องมีการรับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษามาด้วยเช่นกัน ซึ่งทำให้เกิดความวิตกกังวลกันขึ้นในกลุ่มนักการศึกษา บางกลุ่ม ดังที่ เอเดรียน ฮัลลiday (Adrian Halliday, 1994) เห็นว่า การเผยแพร่ของภาษาอังกฤษนั้น อาจจัดได้ว่าเป็นลัทธิจักรวรรดินิยมแบบหนึ่ง เพราะการศึกษาในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ ที่เรียนรู้แต่เรื่องของเจ้าของภาษา อาจมีผลทำให้ผู้เรียนขาดความเข้าใจสังคม และวัฒนธรรมของตนเอง นอกจากนี้ การเรียนภาษาต่างประเทศ ที่มักจะเน้นการให้ทำตามรูปแบบ โครงสร้างประโยค อาจมีผลในทางจิตวิทยา ที่ทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกแต่ทักษะด้านการเป็นผู้ปฏิบัติตาม ทำให้ขาดโอกาสในการฝึกเป็นผู้ตัดสินใจ และเสนอความคิดเห็นเพื่อปกป้องความเชื่อและความคิดเห็นของตนเอง

ในเมืองไทยปัจจุบัน วงการศึกษายังเน้นให้ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน เพราะเห็นว่าเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสนใจการเรียนแนวคิด เช่นนี้ ก็ควรเป็นสิ่งที่นำไปใช้ปฏิบัติในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศด้วยเช่นกัน ซึ่งออลไรท์และแคธริน (Allwright and Kathleen, 1991) แสดงความคิดเห็นการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศให้ได้ผลดี ควรใช้สื่อการเรียนที่สะท้อนวัฒนธรรมของผู้เรียนมากกว่าวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

ตามแนวทางปฏิบัติที่จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความสามารถทางภาษาอังกฤษ และในขณะเดียวกันก็ควรเน้นการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทำให้เกิดการใช้แนวทางหลากหลาย

ในการเรียนการสอน เช่น การใช้วิธีการเรียนการสอนแบบสื่อสาร (Communicative Approach) มีการใช้เนื้อหาในการเรียนที่เกี่ยวกับตัวนักศึกษา ในบรรดาวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้กันอยู่ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ มีแนวคิดที่น่าสนใจในบทความตีพิมพ์ใน The Nation ของ สุรัชย์ ชูพกา (ออนไลน์) ในหัวข้อเรื่อง "Fiction a novel way to study culture" กล่าวถึงแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ ดร.ธงชัย วินิชกุล ผู้อำนวยการศูนย์เอเชียอาคเนย์ศึกษา มหาวิทยาลัยวิสคอนซิน ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ผู้อำนวยการศูนย์เอเชียอาคเนย์ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และ โกวิทย์ วงศ์สุรวัฒน์ อาจารย์คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยกล่าวว่า ดร.ธงชัย วินิชกุล ได้นำนวนิยายมาสอนนักศึกษามหาวิทยาลัยวิสคอนซิน ให้เรียนรู้สภาพสังคมของประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะสังคมของประเทศในแถบเอเชียอาคเนย์ ซึ่ง ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ ผู้อำนวยการศูนย์เอเชียอาคเนย์ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็เห็นด้วยกับวิธีการนี้ และ ดร.ชาญวิทย์ ยังได้ขยายแนวคิดในการเห็นความสำคัญที่จะมองสังคมไทยผ่านสายตาของคนชาติอื่นไว้ด้วยว่า การศึกษา ที่ขาดการศึกษาเปรียบเทียบสังคมไทยกับสังคมอื่น จะทำให้นักศึกษาไทยไม่มีสายตาทอดไกล และขาดความเข้าใจ สังคมไทยอย่างแท้จริง

สุรัชย์ ชูพกา ยังอ้างถึง อาจารย์โกวิทย์ วงศ์สุรวัฒน์ ว่าเป็นผู้ ที่เห็นว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยไทยยังขาดการร่วมถกเถียงอภิปรายในชั้นเรียน เพราะขาดการอ่านทั้งก่อนและหลังการเรียน การอ่านนอกห้องเรียนน้อยทำให้นักศึกษาขาดมุมมองที่จะนำมาใช้อภิปรายและถกเถียงในห้องเรียน

สุรัชย์ ชูพกา กล่าวสรุปแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งสามท่านไว้ว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสามท่านนี้ ล้วนมีความคิดเห็นตรงกันว่า ในอนาคต ถ้าหากนักศึกษาไทยไม่เริ่มสนใจในวรรณกรรมและคำราที่เกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรมของตนเองและของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งรวมถึง ทัศนคติของเพื่อนบ้านที่มี ต่อประเทศไทย ด้วย นักศึกษาไทยอาจจะถึงจุดที่ขาดพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับตนเองในด้าน วัฒนธรรม ไปก็ได้

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีประเด็นที่น่าสนใจคือ การศึกษาเรื่องใกล้ตัวที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคมของผู้เรียนเอง เกี่ยวเนื่องไปถึงการเรียน นวนิยายภาษาอังกฤษที่ได้ทั้งความเพลิดเพลิน ชวนให้ติดตาม ทำให้ได้เห็นการใช้

ภาษาอังกฤษที่พูดถึงสภาพแวดล้อมของตัวที่ผู้เรียน ซึ่งช่วยให้ได้มุมมองที่หลากหลาย เพราะ นักเขียนย่อมจะนำเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมและวิถีชีวิตของคนในสังคมมาเป็น วัตถุดิบในการเขียน (ครีตศิลป์ บุญขจร 2521 : 2) โดยเฉพาะในด้านฉากที่ใช้ดำเนินเรื่อง โดยที่ส่วนประกอบอื่น ๆ เช่นบทบาทของตัวละคร แนวคิดฯ อาจมีการดัดแปลงเพิ่มเติม ไปบ้างเพื่อให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง เมื่อพิจารณาถึงลักษณะทั่วไปของการเรียนเรื่องแต่ง ประเภทนวนิยาย ก็จะเห็นได้ว่ามีส่วนประกอบอยู่ 3 ส่วน คือ โครงเรื่อง ตัวละคร และ ฉากหรือสถานที่ การได้เรียนเรื่องที่ผู้เรียนมีพื้นความรู้อยู่บ้างแล้ว เช่น เรื่องสถานที่ที่ ผู้เรียนสามารถสร้างภาพในความคิดได้ง่าย เพราะเป็นสภาพจริงที่เห็นอยู่ ย่อมทำให้การ อ่านลดขั้นตอนความซับซ้อนที่จะต้องทำความเข้าใจทั้งภาษาและการจินตนาการเกี่ยวกับ สถานที่ หรือฉากที่ตนเองไม่เคยพบเห็นมาก่อน

ดังนั้น กลุ่มนวนิยายร่วมสมัยที่เขียนโดยนักเขียนต่างชาติ ที่มีเหตุการณ์เกิดใน สังคมไทย จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า มีสาระอย่างใดบ้าง เพื่อนำมาเป็นแนวทาง ในการพิจารณาใช้ในชั้นเรียนภาษาอังกฤษ เพราะหนังสือนวนิยายของชาวต่างชาติกลุ่มหนึ่ง มักจะใช้ฉากเมืองไทย มีการนำเสนอเรื่องคนไทยและภาพสังคมไทยในนวนิยายภาษาอังกฤษ แม้หลายเรื่องจะบอกไว้ว่าเรื่องและสิ่งที่คุณประพันธ์เห็น ดังที่มีการกล่าวไว้ว่า วรรณกรรม มีความเกี่ยวข้องกับสังคม (นฤมล กาญจนทัต และ คณะ, 2532 : 119) หนังสือเหล่านี้ เป็นสื่อที่แพร่ไปในหมู่ชาวต่างชาติ แม้จะเป็นเรื่องที่เกิดจากจินตนาการของผู้แต่ง แต่ภาพ สังคมที่แสดงออก ก็อาจเป็นมุมมองสะท้อนภาพสังคมไทย ในสายตาของคนกลุ่มหนึ่ง ที่เป็น ผู้เขียนและกลุ่มผู้อ่าน การศึกษาจึงย่อมได้ประโยชน์ในด้าน การรู้จักตนเองจาก มุมมอง ของผู้อื่น ได้เห็นคำศัพท์ การใช้ภาษาอังกฤษพรรณนาภาพที่เราพบเห็นได้ใน ชีวิตประจำวัน เช่น รถมอเตอร์ไซด์รับจ้าง สภาพตลกขบขันในเมืองใหญ่ของเมืองไทย สภาพชีวิต ชนบทไทย ตลอดจน สภาพชีวิตและการดำเนินชีวิตของชาวต่างชาติที่มาพำนักอาศัยอยู่ใน ประเทศไทย

นอกจากนั้น การได้ฝึกทักษะการอ่านเนื้อหาภาษาอังกฤษ ที่พูดถึงสังคมของ ตัวผู้เรียนเอง ซึ่งในที่นี้ คือสังคมไทยและสาระที่มีผู้อื่นพูดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตนเอง

จะมีส่วนกระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิริยาโต้ตอบได้มากกว่าการพูดถึงเรื่องที่ใกล้ตนเอง ใน เนื้อหานวนิยายที่เป็นเรื่องแต่งและมีลักษณะชวนให้ติดตามอ่าน ช่วยให้นักศึกษามองเห็น ภาพสะท้อนของสังคมตนเองในแง่มุมที่รอบด้านมากยิ่งขึ้น ได้เห็นสังคมไทยจากมุมมอง ของนักเขียนที่มาจากสังคมและวัฒนธรรมอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรายวิชา ที่นักศึกษา วิชาเอกภาษาอังกฤษต้องเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมไทย ด้วยภาษาอังกฤษอย่างเช่นวิชาไทยศึกษา (Thai Studies) เป็นต้น

การศึกษาและวิเคราะห์วรรณกรรมภาษาอังกฤษที่กล่าวมาข้างต้น ยังไม่เคยมี การศึกษามาก่อน เพราะอาจมีแนวความคิดว่าเป็นเพียงการเขียนของคนกลุ่มหนึ่ง เพื่อคนที่ มิใช่คนไทย แต่หากเราได้ตระหนักว่า สภาพที่คนไทยเองเห็นกันจนคุ้นเคย ทำให้เราอาจ ถูมสาระสำคัญด้วยความรู้สึกคุ้นเคยนั่นเอง วรรณกรรมกลุ่มนี้แม้ส่วนใหญ่ยังมีอาจจัดได้ ว่าเป็นวรรณกรรมยิ่งใหญ่ตามแนวการจัดประเภทของการสร้างสรรค์ผลงานการประพันธ์ แต่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ในกลุ่มผู้อ่านชาวต่างชาติ และบางเรื่องได้รับการยกย่องว่า เป็นหนังสือขายดี งานวรรณกรรมกลุ่มนี้ จึงน่าสนใจว่าจะมีสาระแนวใดบ้าง ด้วยการ จัดเป็นกลุ่มสาระเนื้อหาเพื่อนำมาใช้ในการศึกษาและอ่านเพิ่มเติม เพื่อเห็นภาพสังคมไทย ในแง่มุมต่าง ๆ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและเห็นสมควรที่จะมีการเริ่มศึกษาและวิเคราะห์วรรณกรรม ปัจจุบันที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ โดยนักเขียนที่มีใจคนไทยมีเนื้อหาเกี่ยวกับคนไทยและ สภาพสังคมไทย เพื่อจะได้สื่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น มี การวิเคราะห์สาระไว้ให้ผู้สนใจสามารถนำมาใช้ได้ ทำให้เกิดสภาพการเรียนการสอนภาษา ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสภาพใกล้ตัวผู้เรียนเอง ได้เห็นมุมมองเกี่ยวกับสภาพสังคมของ ตนเองได้หลากหลาย เพราะแม้จะมีการกล่าวว่าสภาพสังคมที่ปรากฏในนวนิยายนั้น เป็นเรื่องแต่ง แต่ลักษณะบางประการที่มีส่วนของการอิงความจริงแฝงอยู่ด้วย ย่อมจะทำ ให้ได้เห็นแนวทางการใช้ภาษาอังกฤษบรรยายหรือเขียนเรื่องเกี่ยวกับสังคมไทย ได้เห็น การใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสื่อสารควบคู่ไปกับการเรียนรู้สังคมและเรื่องราวใกล้ตัว ตนเองในมุมมองของผู้อื่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อวิเคราะห์ฉากเกี่ยวกับเมืองไทยที่สอดแทรกอยู่ในนวนิยายภาษาอังกฤษ โดยจัดแยกเป็นหัวข้อตามลักษณะการใช้ฉาก
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบเนื้อหาเกี่ยวกับเมืองไทยผ่านการใช้ฉากตามที่ปรากฏอยู่ในนวนิยาย

คำถามการวิจัย

คำถามในการศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1. นวนิยายภาษาอังกฤษที่นำมาศึกษา 3 เรื่อง ใช้ฉากอะไรบ้างในเมืองไทยและกล่าวไว้อย่างไร
2. ฉากเมืองไทยในนวนิยายภาษาอังกฤษที่นำมาศึกษา มีความเหมือนและแตกต่างกันอย่างไรบ้าง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์นวนิยายภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเมืองไทยโดย นักเขียนชาวต่างชาติ : กรณีศึกษา นวนิยายเรื่อง Rice Without Rain เรื่อง Kingdom of Make – Believe และ เรื่อง The Big Mango

ขอบเขตการวิจัย

การคัดเลือกนวนิยายที่นำมาศึกษาวิจัยนี้ มีแนวทางการพิจารณาเรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับเมืองไทย ที่มีลักษณะดังนี้ คือ

1. เป็นนวนิยายที่ใช้การบรรยายหรือมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับ/พาดพิงถึงไทย โดยระบุไว้ชัดเจนว่า ใช้ฉากเมืองไทยในยุคปัจจุบัน คือ ช่วง 30 ปี (นับย้อนหลังขึ้นไปจาก พ.ศ. 2003) เพื่อให้ได้สภาพสังคมที่ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นอยู่และสังคมปัจจุบันของผู้เรียน
2. ผู้แต่งเป็นชาวต่างชาติ ที่เคยใช้ชีวิตอยู่ในเมืองไทย
3. ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว
4. มีเนื้อหาที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีงาม
5. เป็นนวนิยายที่จบในเล่มเดียว มิใช่นวนิยายที่แต่งเป็นชุดหรือมีหลายตอน

จากการพิจารณาดังกล่าวข้างต้น มีนวนิยายที่ตรงตามเกณฑ์ ดังนี้ คือ

1. **Kingdom of Make – Believe** (1999) ของ Dean Barrett
  2. **The Big Mango** (1999) ของ Jake Needham
- และ
3. **Rice without Rain** (1986) ของ Minfong Ho

การวิเคราะห์นวนิยายทั้งสามเรื่อง จะดำเนินการวิเคราะห์ตามลำดับหัวข้อดังนี้ คือ

1. ฉากที่เป็นยุคสมัยหรือช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ในเรื่อง
2. ด้านรูปธรรม

2.1 สภาพที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร สถานที่ วัตถุที่ใช้ รถยนต์ และชุมชนแออัด

2.2 สภาพธรรมชาติที่แวดล้อมตัวละคร เช่น ทิวทัศน์ ทะเล หุ่นไล่กา การพรรณนาการตกแต่งภายในบ้านหรืออาคารต่าง ๆ

3. ฉากที่เป็นสภาพแวดล้อมเชิงนามธรรม เช่น ศาสนา จารีตประเพณี ค่านิยม ศีลธรรม รวมไปถึงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละคร

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์ หมายถึง การพิจารณารายละเอียดที่ปรากฏในนวนิยายที่นำมาศึกษาอย่างมีหลักเกณฑ์และกระบวนการ โดยเน้นด้านการใช้ฉากและสถานที่ในเมืองไทย มิใช่การพิจารณาคุณค่าของหนังสือ เพื่อประเมินค่าว่าเด่นหรือด้อย ในการวิจัยครั้งนี้ ประเด็นที่วิเคราะห์ได้แก่

นวนิยายภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเมืองไทยโดยนักเขียนชาวต่างชาติ หมายถึงวรรณกรรมที่ใช้การบรรยายหรือมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับ/พาดพิงถึงสังคมไทย โดยระบุไว้ชัดเจนว่า ใช้ฉากเมืองไทยในยุคปัจจุบัน คือ ช่วง 30 ปี (นับย้อนหลังขึ้นไปจาก พ.ศ. 2003) (เพื่อให้ได้สภาพสังคมที่ใกล้เคียงกับสภาพความเป็นอยู่และสังคมปัจจุบันของผู้เรียน) และต้องเป็นนวนิยายที่ได้รับการตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ที่มีชื่อเสียง ซึ่งนวนิยายกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนวนิยายที่นำเสนอสภาพของประเทศไทยในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือการแสดงสภาพเมืองไทยในยุคที่ประเทศไทยมีทหารอเมริกันเข้ามาใช้เมืองไทยเป็นฐานที่ปักในการไปรบในสงครามเวียดนาม และช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในประวัติศาสตร์ไทย คือ การต่อสู้ของนักศึกษา กับฝ่ายปกครอง ที่ท้องสนามหลวง เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2516 และ พ.ศ. 2519 ซึ่งสภาพดังกล่าว มีปรากฏอยู่ในนวนิยายเรื่อง **Kingdom of Make – Believe** (1999) ของ Dean Barrett เรื่อง **The Big Mango** (1999) ของ Jake Needham และ เรื่อง **Rice without Rain** (1986) ของ Minfong Ho

นักเขียนชาวต่างชาติ หมายถึง นักเขียนนวนิยายที่มีเชื้อชาติไทย แต่มีประสบการณ์ในการใช้ชีวิตอยู่ในเมืองไทย

ฉาก หมายถึง ช่วงเวลาที่เกิดเหตุการณ์ และสภาพที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่เกี่ยวข้องกับเมืองไทยและปรากฏอยู่ในนวนิยายที่นำมาศึกษา โดยส่วนที่เป็นรูปธรรมนั้นครอบคลุมเรื่องของสถานที่ในเมืองไทย และสภาพธรรมชาติในเมืองไทยที่แวดล้อมตัวละคร ส่วนที่เป็นนามธรรมจะเกี่ยวข้องกับเรื่องของศาสนาและจารีตประเพณีของตัวละครไทยที่ปรากฏอยู่ในเนื้อเรื่อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้เห็นสภาพการใช้ฉลากและสถานที่ในเมืองไทยที่นำเสนอในนวนิยายของชาวต่างชาติ
2. ได้ทราบถึงแนวคิดและทัศนคติของคนต่างชาติที่นำเสนอเกี่ยวกับเมืองไทยผ่านการใช้ฉลากเมืองไทย
3. เป็นแนวทางในการศึกษานวนิยายภาษาอังกฤษที่กล่าวถึงเมืองไทย
4. ได้สื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวพันกับเมืองไทย

